herpy

JASZCZURKI WŁAŚCIWE

Teju argentyński

Salvator merianae

Salvator merianae to największy z tejusów: masywna, inteligentna i aktywna za dnia jaszczurka ze wschodniej i środkowej Ameryki Południowej, ubarwiona w czarne i białe pasy. Samce dorastają do 150 cm i ważą kilka kilogramów. Gatunek wymaga terrarium budowanego na zamówienie o wymiarach co najmniej 300 × 150 × 150 cm, głębokiego i wilgotnego podłoża do kopania, mocnego grzania i UVB, a żyje 15-20 lat. W naturze przez 4-6 miesięcy w roku zapada w stan spoczynku.

Rodzina: Teiidae Nazwa angielska: Argentine Black and White Tegu Dawna nazwa: *Tupinambis merianae*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**80-150 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**2 500-8 000 g**
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna, suchy las i las deszczowy**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**300 × 150 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-35 °C**
Miejsce wygrzewania	**52-57 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**70-80%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**15-20 °C** 17-22 tygodni
Pokarm	**Owady, owoce, rośliny, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**18-25 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**40-75 dni** przy 29-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Salvator merianae to największy z tejusów: ciężko zbudowana, umięśniona jaszczurka o szerokiej, trójkątnej głowie, mocnych kończynach i długim ogonie o okrągłym przekroju. Dorosłe osobniki są czarne z białymi lub szarobiałymi pasami i plamami, które układają się w poziome rzędy wzdłuż ciała. Świeżo wyklute młode mają szmaragdowozielony pysk i przód ciała z czarnym rysunkiem. Zieleń w ciągu pierwszych miesięcy przechodzi w czerń, a ogon ma żółte pasy, które z wiekiem rozpadają się na słabe kropki. Ogon może zostać odrzucony i służy jako bicz przeciwko wrogom.

Samce osiągają 120-150 cm długości całkowitej i do 50 cm od pyska do kloaki. Mają potężne policzki, ponieważ rosną im mięśnie szczęk, zwłaszcza w okresie godowym. Samice są wyraźnie mniejsze, dorastają do około 90 cm i ważą 2,5-7 kg. Świeżo wyklute młode waży około 10 g, a po czterech-pięciu latach może ważyć 8 kg. Wzrost jest najszybszy w pierwszych dwóch latach życia i ustaje około czwartego roku.

Gatunek opisano w 1839 roku jako *Salvator merianae* na cześć przyrodniczki i artystki Marii Sybilli Merian. Od 1845 roku przez ponad 150 lat mylono go z *Tupinambis teguixin* i uważano za ten sam gatunek. W 1995 roku ponownie uzyskał status gatunku jako *Tupinambis merianae*, a w 2012 roku wrócił do rodzaju *Salvator*. Starsza literatura i wiele map zasięgu myli więc oba gatunki. *T. teguixin* jest bladożółto-czarny, pozostaje znacznie mniejszy i ma okrągłe plamy na tylnych kończynach. Zwierzęta sprzedawane jako niebieskie to odmiana barwna *S. merianae*; niebieski odcień pojawia się dopiero w okolicach dojrzałości płciowej. Tam, gdzie zasięg styka się z *Salvator rufescens* w środkowej Argentynie, oba gatunki krzyżują się w naturze.

S. merianae to bardzo inteligentna jaszczurka, którą można trenować i która uczy się rozpoznawać swojego opiekuna. Mimo to nie jest zwierzęciem domowym w takim sensie jak pies: gryzie, drapie i uderza ogonem, gdy jest przestraszona lub osaczona, a młode osobniki o długości około 45-75 cm przechodzą fazę, w której są skłonne do obrony i drażliwe. Dorosłe zwierzę wymaga terrarium, na które w większości domów brakuje miejsca, kosztownej diety oraz 15-20 lat opieki. Dobrze utrzymywane zwierzęta mogą dożyć ponad 20 lat.

Występowanie i środowisko

Salvator merianae żyje we wschodniej i środkowej Ameryce Południowej. Występuje w dużej części Brazylii, od Rio Grande do Sul na południu po Ceará i Rio Grande do Norte na północnym wschodzie i na zachód po Amazonas, a ponadto w Urugwaju, Paragwaju, wschodniej Boliwii (Santa Cruz i Beni) oraz w północnej i wschodniej Argentynie (m.in. Formosa i Corrientes). Miejscem typowym jest stan Rio de Janeiro.

Wiele map zasięgu jest błędnych, ponieważ gatunek przez długi czas mylono z innymi tejusami. Mapa przedstawia zasięg pierwotny. Zbiegłe i wypuszczone zwierzęta utworzyły populacje na Florydzie i w Georgii, a obserwowano je także w Karolinie Południowej; nie należą one do naturalnego zasięgu gatunku.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia, Urugwaj, Paragwaj, Boliwia i Argentyna.

ŚRODOWISKO

Salvator merianae żyje w lasach, na skrajach lasów, na sawannach i w zaroślach. Szata roślinna ma mniejsze znaczenie niż gleba, w której musi dać się kopać: zwierzęta mieszkają w samodzielnie wykopanych norach i spotyka się je także przy zalewanych łąkach, kanałach, stawach i ciekach. W ciągu dnia wygrzewają się i osiągają temperaturę ciała 32-35 °C. Na noc chowają się do nory.

Roczny rytm jest wyraźny. Od wiosny do jesieni zwierzęta są aktywne, a w chłodnej, suchej zimie leżą w norze bez jedzenia przez 4-6 miesięcy. Spoczynek jest głęboki, a metabolizm spada do około jednej piątej. Temperatura ciała w norze wynosi około 17-21 °C. Po spoczynku następuje okres godowy, a samice budują gniazda z suchej trawy, gałązek i liści i pozostają przy gnieździe. W okresie rozrodu, czyli w południowoamerykańską wiosnę od września do grudnia, zwierzęta utrzymują nocą temperaturę ciała o kilka stopni wyższą niż w norze, ponieważ same wytwarzają ciepło. Jest to niezwykłe u jaszczurki.

Gatunek jest wszystkożerny i oportunistyczny. Zjada owady, ślimaki, pająki, skorupiaki, żaby, jaszczurki, węże, małe ssaki i ptaki, jaja i padlinę oraz duże ilości owoców i nasion. Dorosłe osobniki jedzą więcej pokarmu roślinnego niż młode.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły samiec potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 300 × 150 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość), a dorosła samica co najmniej 240 × 120 × 120 cm. Tak duże terraria trzeba zbudować lub zamówić na wymiar. Większe jest lepsze. Młode rosną bardzo szybko i muszą być przenoszone do większych terrariów, często kilka razy w ciągu pierwszych dwóch lat.

Zwierzę kopie, a podłoże jest najważniejszym elementem wystroju. Zapewnij głęboką warstwę, najlepiej 30-60 cm, przynajmniej w jednym końcu. Mieszanka około 40 % ziemi ogrodowej bez nawozów, 40 % włókna kokosowego i 20 % piasku do piaskownic z warstwą liści na wierzchu dobrze trzyma wilgoć i nadaje się do kopania. Sprawdzają się też łupiny

kokosa, kora cyprysowa i kora eukaliptusowa. Unikaj suchego piasku, ziemi doniczkowej z dodatkami oraz trocin sosnowych i świerkowych. Wymieniaj całe podłoże co najmniej raz na kwartał, a zabrudzenia usuwaj na bieżąco.

Terrarium powinno mieć otwierany front i siatkę w suficie dla wentylacji i bezpiecznego montażu lamp. Zwierzę przewraca lampy, które nie są przymocowane, więc dobrze je zamocuj i osłoń. Drzwi muszą się zamykać na zamek, bo zwierzę jest silne i potrafi skoczyć prawie na metr. Postaw dużą, płaską miskę z wodą, do której zwierzę może wejść i z której może wyjść. Tejusy wciągają podłoże do wody i zostawiają w niej odchody, więc wymieniaj wodę codziennie. Zapewnij też kryjówkę z wilgotnym torfowcem, w której wilgotność wynosi 90-100 %, oraz kilka suchych kryjówek.

Zwierzę trzyma się pojedynczo. Dwa osobniki można trzymać razem w terrarium dwa razy większym, ale nie ma pewności, że to się sprawdzi. Samca i samicy nie trzyma się razem poza okresem godowym, a małych zwierząt nie trzyma się z dużymi, ponieważ małe mogą zostać zjedzone.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Salvator merianae potrzebuje wyraźnego gradientu. Miejsce do wygrzewania ma temperaturę powierzchni 52-57 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Ciepła strona terrarium ma 32-35 °C, a chłodna 24-29 °C. Całe światło i ogrzewanie wyłącza się na noc, tak aby temperatura spadła do 20-23 °C, a zwierzę spało głębiej.

Używaj spotów halogenowych lub żarówek, które dają ciepło przypominające słoneczne. Promienniki ceramiczne i maty grzewcze dają słabe ciepło i nie nadają się do miejsca wygrzewania. Dorosłe zwierzę jest za duże na jedną żarówkę, więc umieść kilka żarówek blisko siebie, aby całe ciało nagrzewało się równomiernie. W terrarium o wysokości 120 cm punktem wyjścia są żarówki około 100 W; moc zależy od odległości, temperatury w pomieszczeniu i siatki. Mierz regularnie i unikaj ściemniaczy, które zmniejszają głęboko penetrujące ciepło.

Zimowanie w niewoli jest opcjonalne. W naturze zwierzęta leżą w stanie spoczynku przez 4-6 miesięcy w 17-21 °C; w terrarium odpowiedni jest spoczynek trwający 4-5 miesięcy w 15-20 °C. Zdrowe, dorosłe zwierzę można też utrzymywać aktywne, karmione i ogrzewane przez cały rok i jest to właściwe dla młodych w pierwszym roku, świeżo nabytych zwierząt, zwierząt z niedowagą i wszystkich zwierząt o niepewnym stanie zdrowia.

Jeśli chcesz przeprowadzić zimowanie, obowiązują zasady z artykułu tematycznego o zimowaniu: tylko zdrowe zwierzęta w dobrej kondycji, stopniowe wygaszanie przez kilka tygodni i pusty przewód pokarmowy przed obniżeniem temperatury. Podane tam okresy głodówki dotyczą zwierząt do 3 kg; dla tejusów ważących kilka kilogramów nie ma ustalonej reguły, więc głodówka powinna trwać co najmniej miesiąc, a temperatura w czasie opróżniania jelit powinna pozostawać powyżej 13 °C. Stopniowo skracaj długość dnia i zmniejszaj grzanie, następnie wyłącz lampy i utrzymuj 15-20 °C przy głębokiej, wilgotnej warstwie do kopania i dostępie do wody pitnej. Waż zwierzę przed spoczynkiem i regularnie w jego trakcie, a przerwij zimowanie, jeśli wyraźnie traci na wadze lub wydaje się chore. Wybudzanie trwa 3-5 dni: stopniowo podnoś temperaturę i zwiększaj oświetlenie, najpierw podaj wodę, a pokarm zaproponuj, gdy zwierzę będzie aktywne i rozgrzane.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza w terrarium powinna wynosić 70-80 %. Utrzymuj ją, podlewając podłoże, aż będzie równomiernie wilgotne, ale nie błotniste, co powtarzaj co tydzień, oraz codziennie zraszając. Kilka krótkich zraszań działa lepiej niż jedno długie. Mierz dwoma higrometrami, jednym w ciepłym i jednym w chłodnym końcu, bo chłodna strona jest wilgotniejsza niż ciepła.

Kryjówka z wilgotnym torfowcem zapewnia miejscowo wilgotne miejsce o wilgotności 90-100 %, a mech należy często wymieniać, aby nie pleśniał. Zwierzę musi zawsze mieć dostęp do świeżej wody pitnej.

OŚWIETLENIE I UVB

Salvator merianae jest aktywny za dnia i potrzebuje silnego światła i UVB przez 12-14 godzin dziennie. Oprócz żarówek grzewczych terrarium musi mieć mocne światło dzienne, które oświetla co najmniej połowę długości, np. mocne oprawy LED. Gdy pogoda na to pozwala, bezpośrednie słońce w zabezpieczonej wolierze na zewnątrz jest dobrym uzupełnieniem.

Gatunek należy do strefy Fergusona 3. Używaj świetlówki T5 HO 10-14 % w oprawie z odbłyśnikiem nad miejscem wygrzewania, tak aby świetlówka obejmowała około połowy długości terrarium. Celem jest indeks UV 3-4 w miejscu wygrzewania i niższy w innych miejscach, aby zwierzę mogło wybierać. Bez siatki odległość między świetlówką a grzbietem

wynosi zwykle 43-55 cm w zależności od świetlówki; siatka zatrzymuje część promieniowania UVB i wtedy odległość musi być mniejsza, najlepiej sprawdzona miernikiem UV. Świetlówki tracą moc i wymienia się je zgodnie z zaleceniami producenta.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Salvator merianae jest wszystkożerny i potrzebuje urozmaiconej diety. Dorosłe zwierzę otrzymuje około 60 % pokarmu zwierzęcego, 30 % warzyw i 10 % owoców. Młode poniżej roku otrzymują około 90 % pokarmu zwierzęcego, głównie owady, i 10 % zieleniny z odrobiną owoców od czasu do czasu. W naturze zawartość żołądków dorosłych składa się w 30-60 % z roślin, głównie owoców, ale w niewoli owoce podaje się oszczędnie, ponieważ zwierzę mniej się rusza i łatwo tyje.

Młode do 6 miesięcy karmi się 5 razy w tygodniu, w wieku 7-12 miesięcy 4 razy, w wieku 1-2 lat 3 razy, a dorosłe 2 razy w tygodniu. Porcja ma mniej więcej wielkość czaszki zwierzęcia. Całe ofiary muszą być nieco mniejsze od czaszki, bo tejusy nie przeżuwają pokarmu i mogą się udławić.

Pokarm zwierzęcy: karaczany, świerszcze, szarańcza, mącznik, jedwabniki, dżdżownice, ślimaki (najlepiej z muszlą), kurczęta i przepiórki, myszy, szczury, królik, mielony kurczak lub indyk z wapniem, serca, całe ryby, krewetki i raki. Całe ofiary są lepsze niż mięso, bo zawierają wapń i inne składniki odżywcze. Mielone mięso i owady oprósza się wapniem i multiwitaminą. Mrożone ofiary rozmraża się w lodówce i ogrzewa do mniej więcej temperatury ciała przed podaniem. Jaja podaje się najlepiej ugotowane, ponieważ surowe białko jaja zawiera awidynę, która utrudnia wchłanianie biotyny. Ryby zawierające tiaminazę (np. śledź, makrela, stynka i tuńczyk) podaje się ugotowane, ponieważ ta substancja rozkłada witaminę B1.

Zielenina: mniszek, jarmuż i inne rodzaje kapusty, marchew, cukinia, dynia i papryka, umyte i pokrojone na małe kawałki. Nigdy nie podawaj awokado, cebuli, szpinaku, sałaty, brokułów ani bakłażana.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Salvator merianae jest inteligentny i ciekawski, potrafi nauczyć się reagować na swoje imię, rozwiązywać proste zadania, aby dostać się do pokarmu, i wykonywać proste polecenia. Zwierzęta mogą stać się bardzo oswojone, jeśli od młodości przyzwyczaja się je do ludzi spokojnym i konsekwentnym obchodzeniem się z nimi. Młode są płochliwe i próbują uciekać. Pozwól im przyzwyczaić się do twojej ręki, dotykaj ich podczas jedzenia, aby nauczyły się odróżniać rękę od pokarmu, i podchodź z boku, nigdy nagle od góry.

W wieku około 18-24 miesięcy, gdy zwierzę ma 45-75 cm długości, przechodzi kilkumiesięczny okres, w którym jest skłonne do obrony i drażliwe, nawet jeśli wcześniej było oswojone. Zapewnij mu spokój i przestrzeń i używaj grubych rękawic, jeśli musisz je wziąć do ręki. Ten okres mija. Dorosłe zwierzę ma silny chwyt szczęk, ostre pazury i ogon, który może uderzyć jak bicz, więc zachowaj dystans, gdy zwierzę jest przestraszone. Nigdy nie niepokój go w kryjówce.

Zwierzę kopie, wspina się i eksploruje i potrzebuje urozmaicenia: głębokiego podłoża do kopania, kryjówek, gałęzi i dużych kamieni. Myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem i terrarium, bo *Salmonella* jest powszechna u gadów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową około trzeciego roku życia, gdy samice ważą około 1,5 kg. Samce są większe od samic i mają duże, umięśnione policzki, które powiększają się jeszcze w okresie godowym. Samice powinny być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim zostaną przeznaczone do rozrodu, a wszystkie zwierzęta hodowlane muszą być zdrowe.

GODY I KOPULACJA

W naturze zwierzęta kopulują wiosną po okresie spoczynku. Samce stają się aktywne i terytorialne, a samice podążają za śladami zapachowymi samców. W niewoli samca i samicę trzyma się osobno poza okresem godowym i łączy pod nadzorem, gdy się wybudzą i znów zaczną jeść. Zwracaj uwagę na rany od ugryzień i rozdziel zwierzęta, jeśli samiec nie przestaje gryźć.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle jedno zniesienie w roku, typowo 18-25 jaj, ale zniesienie może liczyć 7-66 jaj, a największe pochodzą od dużych samic. Zniesienie waży około 40 % masy samicy. Samice w niewoli mogą składać dwa zniesienia w roku. W naturze samica buduje gniazdo z suchej trawy, gałązek i liści, pozostaje przy nim i go broni. Zapewnij samicy głęboką, wilgotną warstwę do kopania, suchy materiał na gniazdo i spokój. Jeśli długo kopie, nie składając jaj, lub staje się ospała, musi trafić do weterynarza.

INKUBACJA

Wyklucie następuje po 40-75 dniach, średnio po około 64 dniach, w zależności od temperatury. Stała temperatura około 29 °C daje najwięcej wyklutych jaj i największe młode. W 32 °C lub przy temperaturach wahających się między 25 a 35 °C jaja rozwijają się szybciej, ale wykluwa się ich mniej, a młode są mniejsze. Podłoże inkubacyjne i wilgotność nie są udokumentowane dla tego gatunku; w naturze jaja leżą w gnieździe z materiału roślinnego w ziemi.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode ważą około 10 g i mają 17-25 cm długości. Rosną bardzo szybko i osiągają pełne rozmiary po czterech-pięciu latach. Dostają owady i małe ofiary pięć razy w tygodniu i potrzebują wapnia, UVB i dużo ciepła. Trzymaj młode osobno według wielkości, ponieważ duże zwierzęta zjadają małe. Młode utrzymuje się aktywne i karmione przez pierwszą zimę.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z błędów w utrzymaniu. Typowe to:

- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości wapnia, witaminy D lub UVB, z miękkimi szczękami i krzywymi kończynami.
- Nadwaga przy zbyt dużej ilości tłustego mięsa, zbyt wielu gryzoniach, zbyt dużej ilości owoców i zbyt małym ruchu. Regularnie waż zwierzę; nagły spadek masy jest sygnałem alarmowym.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt niskiej temperaturze lub stale mokrym podłożu.
- Oparzenia, jeśli zwierzę może dosięgnąć żarówek grzewczych. Osłoń je.
- Niedobór witaminy B1 przy dużej ilości surowych ryb z tiaminazą oraz niedobór biotyny przy wielu surowych jajach.
- Robaki jelitowe i inne pasożyty, zwłaszcza u zwierząt importowanych. Nowe zwierzęta powinny przejść kwarantannę i badanie kału.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu.
- Problemy ze składaniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do kopania.
- Spadek masy lub choroba w trakcie lub po zimowaniu u zwierząt, które nie były w dobrej formie.

Zwierzę musi trafić do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli traci na wadze, przestaje jeść poza okresem zimowania, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się ospałe.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.